Излази сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 новч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Непаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у паплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају

БРОЈ 228. У НЕДЕЉУ 11. ДЕКЕМБРА 1866. ГОДИНА VI.

У Београду, 10. Декембра.

Подуже се ћутало а сад опет чује се да Наполеон III. на ново ради око алијанције међу народима расе латинске.

Као што је топло кад сунце грије, тако је исто природно да за идејом народности иде и идеја савеза међу племенима једне расе. Зато и о овој последњој идеји не може сумњати нико.

На што ли је пак и проглашено начело народности? Да се народности заклоне да их туђе стихије не прождру.

Али постављамо да су у Европи све само слободне народности, тиме ипак не искључава се ка оне и подјармљене могу бити, докле им већа даква залога не би слободу подјемчавала. Ова пак залога имала би се у алијанцији међу племенима једне расе.

По томе даљи би задатак политици био, да европске расе, које више или мање имају једнаких интереса, претвори у органска савезна телеса.

Латинска се раса састаје међу собом у многим стварима. Француској је исто тако у задатку да сачува свој садашњи положај као и Италији: обе су скоро већ завршиле своје увеличање нити више могу још много да расту. Шпанија и Португалска по свој прилици скорим ће састављати једну државу, а тад ће држава та доћи до граница своје распружне величине. Средотежа латинској политици онда ће бити у томе, да се чува оно што се има.

Исто је тако и с расом германском. Енглеска, Немачка, пошто са свим буде готова, Скандинавија, пошто би јој се у неколико дотераде границе, имају своје међе у крајњим линијама германске народности, а не имајући никуд даље да се пружају, Германци ће тежити за унутрашњим усавршањем.

Наравно, са свим је друкчије с расом словенском, најстаријом између свију европских. У долини дунавској, на адријатском мору, на целом југоистоку образовање словенских земаља још ни из далека није готово. Југоисточне словенске народности чека посао све, а ту словенска раса има да прође подобар простор па да стигне на точку, где ће моћи да се прихвати политике консерватизма. Задатак дакле словенској раси мора пре свега да је у томе, да се установе слободне самосталне народности, а тада истом биће време, да та раса онако исто као и латинска и германска скопча тесан савез међу својим члановима па да сачува слободу народно-политичких индивидуалности.

Али и овако подељење Европе у три савеза међу расама може само да се сматра као стање привремено. Лучити по расама гледиште је егоистично, и одговара нижем стању просвете међу човечанством; хришћанска вера као и изображеност воде нас на пут, где ће идеја човек постати свеопшта, где ће у човечанском роду установити се већа заједница и јединство.

Нама се чини, да пошто алијанције међу расама обезбеде самосталност појединим дотичним народностима и њих колико треба оснаже, — да ће — чини нам се — онда престати преграда између раса и народи се европски наћи на пољу једном, на пољу на име европске конфедерације.

Ова форма сабирања, која уједно допушта и множење, биће у нашој страни света ако не стална а оно барем таква, која ће кроз векове опстати. Савез међу народностима европским на основу најпространије самосталности њихове — шта народе може поузданије да обезбеди према спољашњости? Америка ће, као што мислимо, најдаље овога другог столећа што иде овако уређена бити сва, а према томе преко је од потребе да се и Европа уреди конфедеративно.

Ово време можда је још далеко за Европу, али непремено ће на то изаћи пошто се само установе слободне самосталне народности. Па већ и тога ради ваља народи да заложе сву своју снагу па да што пре оснују своју самосталност.

У овом се смислу имају узети алијанције међу расом латинском, а баш тога ради је нужно да ми југоисточни Словени не престајемо с послом својим докле год народну индивидуалност нашу не видило обезбеђену и утврђену. У овом погледу на жалост далеко смо у назатку иза Латинаца и Германаца: они већ могу да помишљају на уједињење расе, а ми још немамо ни народности своје слободне.

Овај факт пак прописује нам којим путем ваља да идемо. Глас историје светске треба да се послуша за рана, јер иначе може касно да буде!

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

По грчким новинама споменули смо јуче да се у Тесалији дигло јелинско племе Аграфчани. Новине „Лумос“ што излазе у Ламији саопштавају меморандум, што су га главари тог племена 26. Окт. ов. год. предали конзулима европских дворова. Меморандум је тај написан речима врло оштрим, које је само очајавање могло казивати, па зато нам и најбоље сведочи каква расположеност влада међу Јелинима у Тесалији. Дванаест главара народних, што су меморандум потписали, говоре у њему овако: „Тужни и мукли, под несносним јармом турске силе већ полузагушени јаук наше несрећне отаџбине сједини нам свима срца у јединој непроменитој мисли: „да се ослободимо и сјединимо с мајком Јеладом или да помремо.“ Да бисмо овој мисли дали пуну снагу, излажемо мучитељу своме наше голе мушке прси и пуштамо се у борбу, којом се само наставља борба коју су оцеви наши започели год. 1821. а која је тек у полак докончана. Ступајући на крваво разбојиште, просимо помоћи прво у милостивога Бога а за тим у цивилизоване Европе. Као народ, који је изложен суровој самовољи крвожедне силе, после толиких тиранских мука, што их претрпесмо, презиремо живот свој, и за откуп своје порабоћене слободе полажемо комаће топлога меса од својих лешева што још дркћу у последњем издаху, полажемо потоке крви из својих жила. Дуга, црна ноћ ропства, која је толико безбројно отровно и нечисто семење одгајила, подломе мучитељу без престанка даваше изобила прилике да нас тирански злостави и свака нам безакоња чини. Време, што све преиначава и мења, плодове је тог семена претворило у црве што гризу, а њихови љути уједци дубоко су ранили наша срца и нагнали нас да оружје дигнемо на пакленог демона, који је направио ту страшну мрачну ноћ. У гњеву своме, који нас обузима противу суровости, судимо да ће потребно бити, да Европи укратко представимо Турчина, каквог нам показа време и искуство. Турчин, завојевавши толике народе, није у човечанском друштву произвео ништа друго, до неизгладљиву мржњу између покорених народа и себе. Опаки и полудивљи народ тај обожава чуственост и распусност. Па такав народ наредбом божјега промисла станује ето већ кроз полу хиљаде година у најкраснијим и некада у пуном цвету бившим земљама само да их пустоши, да нам тамани и потире све, што би кадгод за украс или полепшање поникло из земље наше. Уједно и као непријатељ човечанској природи служи само скотској страсти и самовољности. У овој мисли врло се многи Европљани, који су нам благотвори, с нама слажу, па и они су с нама заједно уверени, да турске расе мора с лица земље нестати да племенитијој човечности направи места и земљу пусти да развија своја блага. Ми, г. консуле, не имајући ни у кога симпатије за наше муке и патње, изложени чељустима крвожедних вукодлака, оставши без обране, погажени смо подносили као мученици ударце силе која нас поништаваше. Сада пак, где нам је нож продрьо у саму утробу, где се у ковачници у Ларриси (главној вароши Тесалије) кују за нас ланци да нам сапутају и ноге и руке, стојимо с оружјем у десници да збацимо несносни јарам тиранов. Али пуштајући се у борбу, која има хришћанским народима да реши срећу, молимо се Богу да нам буде у помоћи, молимо се хришћанским силама да са симпатијама својим буду уза нас, а ослањајући се на њину правдољубивост надамо се да ће саслушати глас погажених народности. Уздајући се у помоћ божјега промисла, у потпору сила заштитница, започињемо одважно свој крвави посао, а једино нас одушевљава жеља та, да судбину своју сјединимо са слободном Јеладом, која је крв и кост од наше крви и од наше кости, па да тако један пут окончамо свету борбу од год. 1821, која је само прекинута била. Ми се надамо поуздано, да Европа не ће толико застранити да помисли, да крвожедан тиран сме да уништује наше биће и наша незастарела права, права онима, који се боре за часни крст, па зато и кличемо једногласно: Живела Европа, живела слобода народна!“

Тесалци ће устанком својим, на који се односи овај меморандум, много помоћи ствари критској, само ако се узмогу одржати, и онда паравно не ће с њим ни ограничени бити само на племе Аграфчана. На острву Криту осим што су се почешће чаркали није се, у колико најновији гласови казују, иначе ништа важно у последње доба догодило. Мустафа-паша је са својим станом још једнако био код Епископа, а спремао се да на ново удари на Мирабелис. Крићани су опсели град Кисамо, па се надају да ће им се скорим предати. Коронео са својим драговољцима држи заузет Аскифо и пашти се да се сједини са Зимбракакијом. Главна скупштина критска 3. је пр. м. издала нову прокламацију својим земљацима. Казујући како се од стране цивилизованих народа показују симпатије за ствар њихову, и како им многа помоћ из дана у дан долази, особито из Грчке, позива их да се држе мушки и једнодушно непријатељу одупиру; опомиње их да се чувају турских увода, који тумарају којекуд по острву па их лажу и наговарају да се покоре.

Иначе других политичких новости данас ја мало.

У погледу Француске могло би се помислити, да је она, имајући милион и две стотине хиљаде војника, што ће их добити новим уређењем војске, доста снажна, да може да се брани противу целе Европе. Али кажу, као што и јуче споменусмо, да цар Наполеон помишља и на савез за узајамну обрану и нападање с Италијом, да у опште хоће да се врати својој мисли, па заведе заједницу међу народима латинске расе. „Какве — пита „П. Лојд“ — незнане опасности види Наполеон да се подижу на хоризонту? Шта ли смишља учинити кад таква средства спрема? Знака још нема никаква, по ком би се могло одговорити на то. За сад само јављају из Париза да агитација против новог уређења војске постаје све већа. 2. ов. м. депутација од шесторице њих, који су чланови већине у законодавном телу, била је код министра Руа па му у име већине својих другова јавила, да су се они решили да са свом пресудношћу устану противу закона о војсци као што је сада састављен. Већина ових чланова већине састоји се од народних заступника из јужних крајева. Њих се тиче и што „Конституционел“ ономадне примети да имају неки, који иду за легитимистичким тежњама, т. ј. да на престо француски поврате лозу бурбонску. Но у осталом ови заступници народни имају свој пројект за уређење војске готов, за који већ по новинама, које су им па услузи, почињу да спремају духове, па име систему швајцарске милиције, која би се у Француској у толико завела, што би и поред ње још по 150.000 стајаће војске вавек било под заставом.“

Аустријски посланик код париског двора кнез Метерник бави се у Бечу има већ неколико дана. Чега је ради дошао не зна се извесно. У Бечу кажу да му долазак није у свези ни с каквим политичким послом, а у Паризу напротив веле да је донео у Беч неку посланицу преко мере важну, неку државну тајну најозбиљнију, па ће се за нову годину вратити у Париз с одговором. Ова нагађања —

пише „Алг. Цтг.“ — произлазе отуда, што је очевидно, да према стању, какво се изметнуло „непредвиђеним“ догађајима, Француска и Аустрија морају да се држе заједно, јер им и једној и другој ваља чувати положај међу силама.“

Сабори по круновинама у Аустрији изван Угарске и Хрватске данас се, 10. ов. м., распуштају. То је чешком сабору јављено 6. ов. м., но уједно и примећено му је да ће седнице своје моћи и да продужи до 19. ов. м., ако би имао преке какве послове па посвршава. У следству тога Тунов је предлог о измени изборног реда узет с дневног реда, јер је мало времена па не ће моћи да се сврши, него је дат па ново одбору да га састави друкчије па онда да се предузме. За тим је читан извештај земаљског одбора о чувању државних адиђара чешке круне. Гроф Клам-Мартиниц рече: „Добро је да се у народу сачува побожност према овим адиђарима, па их зато пренети треба са свечаношћу. Врховноме земаљаском маршалу нека се остави да нареди шта треба па да се пренесу у Праг.“ Намесник изјави да је наређено те се истражују врло важни историјски податци у смотрењу крунисања. Клам-Мартиницов је предлог примљен. Поменути одбор за ствар изборнога реда по закључењу своме од 6. ов. м., противу кога је немачка мањина протестовала, предложио је 7. ов. м.: „Право, које допушта §. 54. земаљскога изборног реда да простом већином гласова може решено бити да се изборни ред преиначи, важи и за потоњу седницу, у којој ће влада поднети измену изборнога реда.“ Ово је на сабору примљено, а и ту је немачка мањина викала и протестовала. Да то пак није учињено, по закону би у потоњим седницама требало две трећине гласова па да се штогод измени у изборном реду, а Чеси по овоме садашњем изборном закону не могу никад имати толике већине. Угарски је сабор 6. ов. м. одложио своје седнице до после нашег божића. Хрватском сабору душа је владика Штросмајер. Он и адвокат Мразовић рукују му целим послом, и то искључиво у смислу федеративном.

Париски листови саопштавају неке појединости о уставу, који је од стране Пруске предложен за северно-немачки савез. Савезна скупштина сазиваће се од времена на време, а састављаће је опуномоћени министри из 22 државе. Ове све у скупу имају 43 гласа, између којих припадају Пруској 17, Саксонији 4, Мекленбургу, Олденбургу и Брауншвајгу по 2, а осталим државама по 1. Што се год буде на северно-немачкој савезној скупштини закључавало, ићи ће по већини гласова. Слободне вароши задржавају своје повластице за слободна пристаништа. Војници савезне војске полажу заклетву краљу пруском.

У Берлину је дотични одбор с 12 гласова противу 7 решио предложити сабору да одобри уговор, по ком је закључено, да Олденбург уступи Пруској права, која има на неки део холштајнске земље а у то име да му се плати милион талира. Од оних новаца, што су сабором одобрени за награде људма, који су се о летошњем рату показали заслужни, као што се чује добили су: министар-председник гроф Бизмарк, војни министар Роон и генерал Молтке по 300.000, а генерали Стајнмец, Фалкенстајн и Херварт-Битенфелд по 200.000 талира.

Русија и Италија дале су једна другој изјашњења, по коме се уређује узајмица права безименим акционарским и другим друштвима, изузевши друштва за осигуравање. Главни губернатор Баранов примивши у Вилни племиће, који су му дошли да га поздраве, изјавио је, да се управна система у западним губернијама не ће, као што неваљали људи разносе, мењати, но има се савесно вршити што цар заповеда и влада наређује. 5. ов. м. у Хелзингфорсу близу вароши у некој се приватној кући запалко барут, те се неколико кућа срушило, много прозора полупало, више људи се ранило, а двојица су погинула.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Неколики пријатељи и познаници пок. игумна аркадионског Самујила на острву Криту, што оно мученичком смрћу погибе браћећи свету обитељ своју, овдашњи грађани Срби, прередили су те је јутрос у саборној нашој цркви давана подушница њему и његовом, с њиме изгинувшем братству за спомен и покој душе. Ову подушницу свршио је сам г. митрополит с више других свештених лица, а певачко наше друштво отпојало је последње „вѣчная память“. Света је на тужној свечаности овој било пуно из свију разреда, особито пак интелигенција српска била је многобројно заступљена. Овом приликом дужност нам је јавити да певачко друштво о пређашњој подушници, која је давана за спомен нашим јунацима што изгибоше борећи се за слободу отаџбине, није отпојало „вѣчная память“, као што смо јавили били да ће учинити, тога ради, што је кратко време било па се нису могли сви гласови спремити као што треба.

* Г. Милорад Поповић, први писар у министарству просвете, издаје „друго коло“ својих песама, у коме су два низа песама: „Љубичице“, песме из пролетњега живота, и „Село“ у детињским споменима. Књига ће изнети 5 штампаних табака, стаје у Србији 3 гр. ч. а 40 н. у Аустрији. Ко за осам уписника пошље новце, добија осму књигу на дар.

* Од сутра се цена хлебу повишава код нас од 60 на 65 пара на оку.

* Зима је стегла прилично, и од неколико већ дана лед иде Дунавом, но опет зато саобраћај паробродом између Београда, Земуна и Панчева још није прекинут.

НАЈНОВИЈЕ.

У Мисиру се очекује енглеска војска, за коју је већ закључен уговор због хране, која ће јој требати за месец дана. У Александрију је дошло 10.000 војске француске, за коју кажу да ће да иде у Кошиншину, али за сад остаје у Мисиру. Ово је — примећава „Н. Сл. Преса“ — као неко заузимање Мисиравојском западних сила! Мала војничка одељења западних сила не ретко су путем преко Суеза пошла у источну Азију, али у оволиком броју као сад још никада, јер и лакше је и јевтиније а и за војску здравије путовати око предсорја добре наде, него црвеним морем.

Осим оног меморандума, што су га Тесалци предали консулском телу, а који смо напред у данашњем листу саопштили, има, као што најновија пошта извештава, још и неколико других подобних званичних акта, којима се потврђује да се дигао устанак у Тесалији, на име: писмо краљу јелинском од народа у планинама аграфским, у ком се краљ моли да поради да би се Тесалија сјединила са слободном својом браћом; за тим друго: протест противу османске владе, предат главном губернатору у Лариси; треће: писмо председнику синода грчког, у кога се проси помоћ одбеглим устаничким породицама; четврто: прокламација, којом се народ у краљевству јелинском позива да притече у помоћ да се доконча дело ослобођења, које је после 1821 год. прекинуто; и пето: молбеница критском одбору у Атини ради помоћи. Шесто је онај напред саопштени меморандум.

6. ов. м. дошли су у Беч пуномоћници пруски Филипсборн и Делбрик, који имају да раде о уговору за трговину и царине. Сутра дан су били код министра Бајста. Овај је 8. ов. м. из јутра с дворским концеларом угарским грофом Мајлатом дошао у Пешту, где ће, као што „П. Лојд“ примећава, да се разговори с другим неколиким одличнијим лицима, која су чланови сабора. Горњи је дом 7. ов. м. с великом већином усвојио адресу дома доњег. Хрватски је сабор 7. ов. м. без сваког даљег претресања одобрио адресу једногласно, изузевши само партају унионску, која ни давала није гласа, и закључио је доставити је монарху преко депутације од 12 чланова. Депутацију ће предводити први потпредседник сабора др. Шухај.

Пруска „Пров. К-ција“ има један чланак под насловом: „Задатци северно-немачкога савеза“, у ком се каже: Савезно законодавство распростираће се на ствари слободног пресељавања и настањивања, на радњу заната, на исељавање и подизање населбина, на ствари новца кованога и од хартије, на банку, меру и вагу, на патенте за проналаске, на заштиту умне имаовине и немачке трговине па страни, на пловидбу и консулатства, на гвоздене путове, на царине по рекама и каналима, на поште и телеграфе, на поступак у грађанским парницама и стецишни, на право трговинско и менично. Поред савезног савета (где ће бити заступници владини) постојаће с једнаким правом и народно заступништво. Пруска добија управу над целим савезом. Савезна власт има право да објављује рат, уговоре закључава и посланике поставља. Краљ пруски је врховни заповедник све савезне војске и суве и морске, он наређује кад и како да је војска опремљена. Кил и јадски залив пристаништа су савезна.

„Монитер“ донео је 8. ов. м. извештај министра Фулда о финанцији француској. Рачуни се за 1866 год. своде у равнотежу тиме, што су порезе мало више изнеле; исто тако у рзвнотежи је и буџет за год 1867, ма да је великим теретима обремењен. У буџету за год. 1868 још се не ће навести ново уређење војске; трошкови, који су за то потребни, разложиће се у особитом предлогу, кад се поднесе буџет за 1868. „Ендепанданс“ јавља да је министар Мутије дао оставку, и да ју је цар 3. ов. м. примио. „Монитер“ и „Франс“ надају се да ће се Рим и Италија скорим измирити.

У Цариграду је руски посланик први званичном нотом јавио да се кнез румунски признаје; неизвесно је да ли су то учинили и остали посланици, или желе да се тога ради држи конференција. Патријарх Софронije дао је оставку због неке распре, која се изродила у синоду.

Русија је дала на граници према Галицији рашчистити а у неколико и посећи шуму, па тим начином војничке је путове просекла веће.

Међу Румунима у Ердељу разносе се — пише „Нирнб. К-дент“ — неке сребрне медаље, велике као талир, на којима је лик румунског кнеза с написом: „Карло, цар румунски“.

„Н. Сл. Преса“ извештава да се цар Максимилијан решио пре него што би отишао из Мехике сазвати народну скупштину да се изјасни хоће ли царство или републику. Ако се изјасни за републику, онда ће он права своја предати президенту који буде изабран, па сести на лађу „Јелисавету“ и одвести се у Мадеиру, а настаниће се за сад у Сицилији. Хартије цареве, нарочито пак његова кореспонденција с царом Наполеоном одавно је у Европи и скорим ће се издати на свет.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ ЗА „ВИДОВ ДАН“ У ГОДИНИ 1867-мој.

1. Јануара 1867. започиње нова претплата за „ВИДОВ ДАН“, који — осим данова иза недеље и празника — излази сваки дан за сад само на по листа, а чим се потпором уписника довољно оснажи излазиће на читавом листу без повишавања цене.

ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

У *Србији* и у *Румунији* и *Турској* (по српској пошти до границе): 120 гр. ч. на годину, 60 гр. ч. на по године, 30 гр. ч. на три месеца, и 10 гр. ч. на месец дана.

У *Београду*: без разношења у кућу, но да свак прима листове сам у експедицији, колико и у осталој Србији; а с разношењем у кућу: 132 гр. ч. на годину, 66 гр. ч. на по године, 33 гр. ч. на три месеца, и 11 гр. ч. на месец дана.

У *Аустрији* и *Немачкој* (кад се наручи непосредно код администрације а *без штемиларине*): 17 фор. и 20 н. на годину, 8 фор. и 60 н. на по године, 4 фор. и 30 н. на три месеца.

У *Румунији* (и Швајцарској): 72 цванцике на годину, 36 цванцика на по године, и 18 цванцика на три месеца.

У *Цариграду* (по аустријској пошти кад се шиље три пута преко недеље): 42 цванцике на годину, 21 цванцику на по године, 10 и по цванцике на три месеца.

У *Турској* (по аустријској пошти кад се шиље један пут преко недеље): 37 цванцика на годину, 18 и по цванцике на по године, и 9 и четврт цванцике на четврт године.

У *осталим странама европским* свуд: 74 и по франка на годину, 37 и четврт франка на по године, и 18 и три четврти франка на три месеца.

Новци се шаљу непосредно потписаној администрацији. Свак п. н. уписник нек изволи јасно написати свој адрес и казати пошту, преко које хоће да му се листови шаљу.

Ко скупи 11 уписника, нек новце пошље само за десеторицу, а од једанаестога нека задржи себи у име награде што их је скупио, или ако хоће место тога њему ће се новине шиљати бесплатно.

Администрација „ВИДОВА ДАНА“
у Београду.

У државној штампарији.

Издаје и уређује Милош Поповић.